

**Postanowienie z dnia 5 grudnia 1996 r.
I PKN 28/96**

W razie stwierdzenia nieważności postępowania Sąd Najwyższy uchyla zaskarżone orzeczenie, znosi postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania sądowi, który wydał to orzeczenie (art. 393¹³ i 386 § 2 KPC w związku z art. 393¹⁹ KPC). Jeżeli sąd, który wydał uchylone orzeczenie jest funkcjonalnie niewłaściwy, to powinien sprawę przekazać sądowi właściwemu (art. 200 § 1 w związku z art. 202 KPC).

Przewodniczący SSN: Teresa Flemming-Kulesza, Sędzia SN: Józef Iwulski,
Sędzia SA: Zbigniew Myszkowski (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 5 grudnia 1996 r. sprawy z powództwa Beaty G. przeciwko Dziecięcemu Szpitalowi Klinicznemu w B. o wznowienie postępowania, na skutek kasacji powoda od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 5 września 1996 r. [...]

p o s t a n o w i ł:

uchylić zaskarżone postanowienie, znieść postępowanie przed Sądem Apelacyjnym w Białymstoku i przekazać sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania

U z a s a d n i e n i e

Sąd Wojewódzki w Białymstoku wyrokiem z dnia 20 lipca 1993 r. [...] oddalił powództwo Beaty G. przeciwko Dziecięcemu Szpitalowi Klinicznemu w B. o odszkodowanie przyjmując, że powódka cierpi na chorobę psychiczną, która nie pozostaje w związku przyczynowym z pracą i nie może być uznana za chorobę zawodową. Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 22 grudnia 1993 r. [...] oddalił rewizję powódki. W skardze z dnia 22 sierpnia 1996 r. o wznowienie postępowania w tej sprawie powódka powoływała się na uzyskanie opinii specjalisty z zakresu psychiatrii, która wyklucza istnienie u niej choroby psychicznej. Nadto twierdziła, że Sądy rozpoznające sprawę nie przeprowadziły szczegółowych badań jej schorzeń kardiologicznych. Powódka wskazując na to, że skarga została wniesiona w terminie, żądała wznowienia postępowania w sprawie ustalenia u niej choroby zawodowej i zasądzenia na jej rzecz kwoty 18 tysięcy złotych.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku postanowieniem z dnia 5 września 1996 r. [...] wydanym na posiedzeniu niejawnym odrzucił skargę o wznowienie postępowania. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że wyrokiem z dnia 20 lipca 1993 r. Sąd Wojewódzki w Białymstoku oddalił powództwo Beaty G. przeciwko Dziecięcemu Szpitalowi Klinicznemu w B. o zasądzenie kwoty 180 mln starych złotych odszkodowania z tytułu choroby, na którą powódka, według jej twierdzeń, miała zapaść z powodu złych warunków pracy, a zwłaszcza niespokojnej atmosfery w pracy i zbyt dużego obciążenia obowiązkami zawodowymi. Sąd Wojewódzki ustalił, że Terenowy Inspektor Sanitarny w B. odmówił uznania dolegliwości powódki za chorobę zawodową.

Sąd ten, weryfikując twierdzenia powódki, że cierpi ona z powodu rozstroju nerwowego, uzyskał zaświadczenie Specjalistycznej Spółdzielni Lekarskiej AA.M.@ o leczeniu powódki z powodu objawów psychozy schizoaktywnej, natomiast z opinii biegłego lekarza psychiatry wynikało, że powódka cierpi od 1981 r. na schizofrenię, która nie pozostawała i nie pozostaje w żadnym związku przyczynowym z warunkami zatrudnienia powódki. W postępowaniu rewizyjnym w tej sprawie również Sąd Apelacyjny w Białymstoku uzyskał dowód z opinii kolejnego biegłego lekarza psychiatry, który podzielił stanowisko zawarte w pierwszej opinii psychiatrycznej.

Rozpoznając skargę o wznowienie postępowania Sąd Apelacyjny zwrócił dalej uwagę, że w związku z toczącym się przed Sądem Metropolitarnym w Białymstoku procesem o unieważnienie małżeństwa, powódka kilkakrotnie w okresie od dnia 5 lutego 1996 r. do czerwca 1996 r. zgłaszała się do Ambulatorium Wspierania Rozwoju Kliniki Psychiatrycznej Akademii Medycznej w W., w którym była dwukrotnie diagnozowana przez lekarza prof. Z. B. Po pierwszej wizycie lekarz ten wydał powódce zaświadczenie z dnia 26 lutego 1996 r., stwierdzające m.in., że powódka jest osobą b. miłą, sympatyczną@, a ustalenia co do jej stanu zdrowia wymagałyby przeprowadzenia odpowiednich badań lub obserwacji w trybie nie ambulatoryjnym@. Natomiast w piśmie z dnia 20 czerwca 1996 r., skierowanym do Sądu Metropolitarnego w B., prof. Z. B. podał między innymi: A w trakcie przeprowadzonych rozmów (wywiadu) oraz badania ambulatoryjnego Beaty G., podczas Jej dwu kolejnych wizyt w dniach 26 lutego i 13 maja br. nie stwierdziłem u niej objawów choroby psychicznej@. Oceniając te fakty Sąd Apelacyjny zauważył, że ocena stanu psychicznego zawarta w tym ostatnim piśmie stanowiła nieuprawnioną diagnozę psychiatryczną, której nie poprzedziły zalecane, w zaświadczeniu wydanym przez tego samego lekarza w dniu 26 lutego 1996 r., uzupełniające badania lub obserwacje w trybie nie ambulatoryjnym. Nawet gdyby powódka nie cierpiała na schorzenie psychiczne, to należałoby wywieść logicznie, że odpadło uzasadnienie żądania przez nią odszkodowania od pozwanego Szpitala. Przede wszystkim Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że w przypadku powódki jako podstawa wznowienia mógł wchodzić w rachubę przepis art. 403 § 2 KPC. W tym zakresie Sąd ten uwzględnił ustaloną judykaturę Sądu Najwyższego, który w uchwale Składu Siedmiu Sędziów z dnia 21 lutego 1969 r., III PZP 63/68 (OSNCP 1969 poz. 208), uznał, że środek dowodowy, który powstał po uprawomocnieniu się wyroku, nie stanowi przewidzianej w art. 403 KPC podstawy wznowienia postępowania. Jeszcze wyraźniej wypowiedział się w tej kwestii Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 22 kwietnia 1975 r., III PZ 4/77 (OSNCP 1976 poz. 38), stwierdzając, że uzyskanie - po uprawomocnieniu się wyroku - specjalistycznego świadectwa lekarskiego, które zawiera ocenę stanu zdrowia odmienną od wyrażonej przez biegłych w poprzednio zakończonym postępowaniu sądowym, nie stanowi środka dowodowego określonego w art. 403 § 2 KPC. Wreszcie Sąd Apelacyjny wskazał na orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 1968 r., I CZ 122/69 (OSNCP 1968 poz. 154), z którego wynika, że samo sformułowanie podstawy wznowienia w sposób odpowiadający ustawie nie oznacza, iż skarga opiera się na ustawowej podstawie wznowienia. Konieczne jest zbadanie, czy twierdzenia skargi będą stanowiły taką ustawową podstawę. Takie badanie przeprowadzone przez Sąd Apelacyjny na posiedzeniu niejawnym wykazało, że skarga powódki nie zawiera ustawowej podstawy wznowienia, dlatego skarga podlegała odrzuceniu z mocy art. 410 § 1 in fine KPC. Incydentalnie Sąd ten zauważył,

że nie ma uzasadnienia powoływanie się przez skarżącą na nieuwzględnienie istniejących u niej schorzeń kardiologicznych. Wprawdzie pełnomocnik powódki na rozprawie w dniu 22 grudnia 1993 r. złożył wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego kardiologa, ale nie został on uwzględniony. W konsekwencji powódka nie może utrzymywać, że obecnie ujawniły się okoliczności lub dowód, z których nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu.

W kasacji powódka podniosła zarzut naruszenia przepisów postępowania, a w szczególności niezastosowanie art. 403 § 2 KPC Aw okolicznościach bezspornych, które upoważniały do wznowienia postępowania, oraz domagała się uchylenia zakwestionowanego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania na rozprawie. W uzasadnieniu kasacji stwierdziła, że opinia prof. B. nie powstała po zakończeniu postępowania w sprawie, a zawarte w niej wywody sprowadzają się do tego, że podstawowa okoliczność, która wpłynęła na oddalenie powództwa, a więc choroba psychiczna powódki, nie związana z pracą, nie istniała w dacie prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy. Równocześnie wnioski dowodowe pełnomocnika powódki w przedmiocie ustalenia jej stanu zdrowia przez kardiologów pozostały bez jakichkolwiek decyzji Sądu.

Pozwany wniosł o oddalenie kasacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest uzasadniona z uwagi na nieważność postępowania w sprawie przed Sądem Apelacyjnym, co Sąd Najwyższy wziął z urzędu pod rozwagę (art. 393¹¹ zdanie pierwsze KPC). Przede wszystkim umknęła uwadze Sądu Apelacyjnego legislacyjna zmiana art. 405 KPC dotycząca właściwości sądu rozpoznającego skargę o wznowienie postępowania. Od wejścia w życie ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej - Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 43, poz. 189), tj. od dnia 1 lipca 1996 r., do wznowienia postępowania z innych przyczyn niż nieważność postępowania właściwy jest sąd, który ostatnio orzekał co do istoty sprawy. Należy wskazać, że sąd drugiej instancji orzeka co do istoty sprawy tylko wtedy, gdy wydaje orzeczenie reformatoryjne, tj. gdy zmienia zaskarżony wyrok, albowiem tylko wówczas na podstawie wyraźnych dyspozycji normatywnych art. 386 § 1 KPC orzeka co do istoty sprawy. Z powołanego przepisu wynika a contrario, iż w przypadkach wydania innych wyroków niż reformatoryjne - sądem, który ostatnio orzekał co do istoty sprawy, będzie sąd pierwszej instancji. Dlatego, wobec złożenia przez powódkę skargi o wznowienie postępowania w dniu 22 sierpnia 1996 r. do Sądu Wojewódzkiego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku, ten właśnie Sąd jako sąd, który ostatnio orzekał co do istoty sprawy, był właściwy do rozpoznania złożonej skargi o wznowienie postępowania. Tymczasem Sąd ten wydał postanowienie z dnia 27 sierpnia 1996 r. [...] o przekazaniu skargi powódki do rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Białymstoku, który rozstrzygnął sprawę postanowieniem z dnia 5 września 1996 r. Tym samym powódka została pozbawiona jednej instancji sądowej, skoro bez wątplenia złożoną skargę powinien rozpoznać Sąd Wojewódzki. Nadto Sąd Apelacyjny rozpoznał skargę merytorycznie na posiedzeniu

niejawnym, przez co naruszył dyspozycje art. 410 § 1 KPC, które zezwalają sądowi na badanie poza rozprawą, tj. na posiedzeniu niejawnym, wyłącznie wymogów formalnych skargi o wznowienie postępowania, ograniczających się w szczególności do zweryfikowania kwestii wniesienia skargi w terminie (art. 407 KPC) oraz wskazania formalnej kodeksowej podstawy wznowienia postępowania (art. 401 lub 403 KPC). Na posiedzeniu niejawnym nie wolno sądowi badać istnienia wskazanej w skardze podstawy wznowienia postępowania, albowiem badanie prawdziwości i weryfikowanie zasadności przytoczonej w skardze podstawy wznowienia wymaga wyznaczenia rozprawy, w której strona powodowa może brać udział i prezentować swoje racje na poparcie złożonej skargi. W rozpoznawanej sprawie powódka została pozbawiona możliwości obrony swoich praw z powodu rozpoznania skargi o wznowienie postępowania na posiedzeniu niejawnym zamiast na rozprawie, dlatego zachodziła nieważność postępowania przed Sądem Apelacyjnym (art. 379 pkt. 5 KPC), którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę z urzędu (art. 393¹¹ KPC). Stwierdzenie nieważności postępowania jest niezależne od wpływu tej wady, niweczącej walor prawny dotychczasowego postępowania, na wynik sprawy. Odpada zatem potrzeba, a nawet możliwość wykazywania związku przyczynowego między nieważnością postępowania a wynikiem sprawy, co bezwzględnie powoduje, że Sąd Najwyższy nie powinien i nie może w ogóle przystępować do merytorycznej kontroli kasacyjnej zakwestionowanego postanowienia. W razie stwierdzenia nieważności postępowania Sąd Najwyższy uchyla zaskarżone orzeczenie, znosi postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania (art. 393¹³ i 386 § 2 KPC w związku z art. 393¹⁹ KPC).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji. Sąd Najwyższy uznał, że ramy proceduralnej regulacji normatywnej art. 393¹³ KPC nie dają kompetencji do przekazania skargi o wznowienie postępowania - według znowelizowanej reguły art. 405 zdanie drugie KPC - do rozpoznania sądowi, który orzekł co do istoty sprawy, tak aby powódka nie była przy ponownym rozpoznaniu bezzasadnie pozbawiona jednej instancji sądowej. Wskazaną zmianę właściwości funkcjonalnej w zakresie skargi o wznowienie postępowania uwzględni Sąd Apelacyjny i przekaze sprawę do rozpoznania właściwemu Sądowi (art. 200 § 1 w związku z art. 202 KPC). Przy ponownym rozpoznaniu sprawy należy na rozprawie poddać weryfikacji wskazaną podstawę wznowienia postępowania.

=====